

Голові
разової спеціалізованої вченої ради
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»
доктору економічних наук, професору
МАКУРІНУ А.А.

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, професора, МІЩЕНКА Дмитра Анатолійовича на дисертацію ВОЛНЯНСЬКОЇ Наталії Альбертівни «Публічне управління як інструмент нейтралізації загроз національним інтересам в політичній сфері», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами

Тематика дисертаційної роботи Наталії Альбертівни Волнянської є надзвичайно своєчасною та суспільно значущою. В умовах повномасштабної збройної агресії РФ проти України, триваючих гібридних впливів, посилення інформаційно-психологічного тиску та спроб підірвати внутрішньополітичну стабільність питання нейтралізації загроз національним інтересам у політичній сфері набуває не лише теоретичного, а насамперед прикладного, стратегічного значення.

Авторка обґрунтовано виходить із того, що політична сфера сьогодні є одним із ключових векторів спрямування ворожих дій: дискредитація інститутів влади, спроби делегітимізації ключових політичних рішень, маніпулювання електоральними процесами, використання політичних партій, громадських організацій, медіа та цифрових платформ як каналів впливу. За таких обставин публічне управління має не лише виконувати традиційні регулятивні та сервісні функції, а й стати інструментом активного захисту політичного суверенітету, стійкості інституцій та довіри громадян.

Дисертація логічно вписується у тематику науково-дослідних робіт Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», зокрема кафедри державного управління і місцевого самоврядування, щодо забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні. Робота розширює ці дослідження, акцентуючи увагу на політичній безпеці, що є складовою загальної стійкості держави та суспільства.

Таким чином, дисертаційне дослідження відповідає актуальним запитам державної політики, стратегічним документам у сфері національної безпеки та

розвитку, а також пріоритетам галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Робота Волнянської Н.А. відзначається продуманою логікою побудови, чіткою постановкою мети та завдань, а також переконливістю отриманих результатів. Структура дисертації дозволяє послідовно перейти від теоретико-методологічних аспектів дослідження політичної безпеки та національних інтересів до аналізу реального стану загроз і розроблення інструментів публічного управління, спрямованих на їх нейтралізацію.

Методологічний апарат роботи є комплексним і коректним: авторка застосовує системний, інституційний, структурно-функціональний, ризик-орієнтований, мережевий підходи, історичний та порівняльний аналіз, елементи правового аналізу, а також інструменти змішаних методів – від експериментів у сфері інформаційного впливу до мережевого аналізу зовнішнього втручання в політичні процеси. Це посилює аргументацію, дозволяє уникнути однобічності й розглянути політичні загрози як багатокомпонентне явище.

Ретельна робота з джерельною базою (вітчизняні та зарубіжні дослідження, нормативно-правові акти, аналітичні матеріали міжнародних організацій, практичні кейси, пов'язані з політичними загрозами) забезпечила ґрунтовність теоретичних узагальнень і достовірність висновків. Практична апробація результатів дисертації в діяльності профільних організацій засвідчує життєздатність запропонованих підходів.

Загалом наукові положення, висновки й рекомендації є логічно виведеними із проведеного дослідження, взаємоузгодженими та достатньо аргументованими.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Дисертація Волнянської Н.А. містить низку положень, які в сукупності дають підстави стверджувати про вирішення важливого наукового завдання – формування концептуальних засад публічного управління як інструменту нейтралізації загроз національним інтересам у політичній сфері.

До найбільш значущих результатів, що визначають новизну роботи, слід віднести:

- обґрунтування авторського бачення політичної безпеки як об'єкта публічного управління, що інтегрує правові, інституційні, організаційні та комунікаційні виміри діяльності держави й органів місцевого самоврядування;
- формування цілісної концепції публічного управління захистом національних інтересів у політичній сфері, яка ґрунтується на принципах поліцентричного врядування, верховенства права, відкритості, пропорційності безпекових заходів та залучення громадянського суспільства;
- удосконалення алгоритму адаптивного функціонування системи публічного управління політичною безпекою, в якому відображено поетапні

дії суб'єктів влади – від моніторингу й аналізу політичних ризиків до розроблення, реалізації та оцінки ефективності коригувальних заходів;

- розвиток категоріального апарату науки публічного управління у площині політичної безпеки (уточнення змісту понять «політична резильєнтність», «інституційна цілісність», «екосистема прозорості політики», «громадянський моніторинг політичної безпеки», «цифрова інклюзивність у політичному процесі» тощо).

Новизна результатів відображена в публікаціях здобувачки, апробована в науково-практичних заходах та має теоретичну й прикладну цінність для подальшого розвитку науки публічного управління.

у перше:

- теоретично обґрунтовано політично-безпекову концепцію публічного управління захисту національних інтересів, яка враховує варіативність і динаміку політичних загроз в умовах децентралізації та воєнного стану; концепція інтегрує поліцентризм врядування, концептуалізацію національних інтересів на основі конституційних приписів, принципи «законності–необхідності–пропорційності», відкритість даних і оцінки впливу алгоритмів на політичні процеси, передбачає гнучке налаштування функцій держави до зовнішньої нестабільності та врахування соціокультурних, демографічних і медіа-інформаційних особливостей територій при розробці політик політичної безпеки;

удосконалено:

- алгоритм адаптивного функціонування системи публічного управління політичною безпекою, орієнтований на забезпечення проактивної респонсивності, прозорості та адресності інтервенцій, процедури раннього попередження, ескалаційні протоколи і незалежний нагляд; алгоритм деталізує механізми подолання територіальної й цифрової фрагментації, використовуючи інтелектуальні аналітичні платформи для динамічної зміни публічноуправлінських підходів (правові, організаційні, комунікаційні) відповідно до локальної безпекової ситуації. Алгоритм деталізує процедури інституційного форсайту, оперативного коригування політик з урахуванням динаміки політичних процесів, кібер- та інформаційних викликів, на основі чого запроваджено інструменти зворотного зв'язку, багатоканальної комунікації та залучення ключових стейкхолдерів до реагування на політичні кризи;

- наукові підходи до формування механізмів публічного управління протидії політичним загрозам національним інтересам, з врахуванням міждисциплінарної інтеграції державного управління, політичної науки, права, соціології та цифрових технологій, що забезпечують баланс між ефективністю безпекових заходів, дотриманням демократичних стандартів і прав людини, розвитком багаторівневої системи врядування та розширенням можливостей громадського контролю за політичними процесами, що поєднують відкритість, підзвітність і ризик-орієнтованість;

- методологію дослідження загроз національним інтересам у політичній сфері, яку удосконалено через комплекс змішаних методів: квазіексперименти

з оцінки ефектів дезінформації і стратегічних комунікацій, мережевий аналіз зарубіжного впливу, алгоритмічний аудит рішень, що впливають на політичні процеси, порівняльні дослідження; на цій основі сформовано набір індикаторів політичної безпеки, інтегрований у цикл прийняття рішень.

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки державного управління у вимірі політичної безпеки та національних інтересів: уточнено й розширено дефініції «політична безпека», «національні інтереси в політичній сфері», «екосистема прозорої політики», «алгоритмічний вплив на політичний процес», «суспільна довіра як капітал політичної безпеки», «інструмент нейтралізації політичних загроз», «політична резильєнтність», «інституційна цілісність», «громадянський моніторинг політичної безпеки», «демократична стійкість», «цифрова інклюзивність у політичному процесі», а також введено нові поняття – «адаптивна система запобігання політичній кризі», «екосистема демократичного врядування»;

- теоретичні концепти структурно-функціонального аналізу державного управління у сфері політичної безпеки, з деталізацією інституційних форм забезпечення національних інтересів для ефективного публічноуправлінського захисту у фазах демократичної трансформації, модернізації політичної системи й реагування на гібридні загрози політичному суверенітету. Визначено стратегічні напрями політики, зокрема: модернізація нормативно-правового підґрунтя превенції політичних загроз, формування гнучкої організаційної структури моніторингових центрів і комунікаційних платформ, а також забезпечення участі громадськості у формуванні порядку денного, стратегічному плануванні та громадському контролі за політичними процесами у сфері національної безпеки.

4. Практичне значення результатів дослідження

Дисертація має виразну практичну спрямованість. Запропоновані підходи й рекомендації можуть бути використані:

- у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування при розробленні стратегій політичної безпеки, програм нейтралізації політичних загроз, документів у сфері національної безпеки та демократичного врядування;

- при вдосконаленні системи моніторингу політичних ризиків, зокрема в частині формування індикаторів політичної безпеки, процедур раннього попередження та кризового реагування;

- у практиці правоохоронних і судових органів при аналізі справ, пов'язаних із порушеннями у політичній сфері, делегітимізацією органів влади, проявами колабораціонізму тощо;

- у роботі громадських організацій, експертних мереж і ЗМІ, що опікуються проблемами політичної безпеки, протидії дезінформації та розвитку інклюзивного політичного процесу.

Матеріали дисертації можуть застосовуватися й у навчальному процесі – при викладанні дисциплін з публічного управління, національної безпеки,

політичної науки, медіакомунікацій, а також у програмах підвищення кваліфікації державних службовців.

5. Повнота апробації результатів дисертації

Основні положення та висновки роботи опубліковані в наукових фахових виданнях України, представлені в тезах доповідей на наукових і науково-практичних заходах. Це свідчить про належний рівень апробації результатів та їх сприйняття науковою спільнотою.

Кількість і якість публікацій відповідає встановленим вимогам до здобуття ступеня доктора філософії.

6. Дискусійні положення та зауваження

За загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи доцільно відзначити кілька моментів, які можуть стати основою для подальшого поглиблення досліджень авторки.

1. Дисертантка сформувала у роботі потужний теоретичний механізм аналізу інструментів нейтралізації загроз національним інтересам в політичній сфері. При цьому варто вказати на особливості емпіричної складової дослідження, й на нашу думку, доцільності більше представити в дисертації результати власних емпіричних досліджень (опитувань, інтерв'ю, аналізу «кейсових» ситуацій) щодо сприйняття політичних загроз різними групами населення та представниками органів влади. Це дозволило більш переконливо продемонструвати дієвість запропонованих індикаторів політичної безпеки.

2. Авторка пропонує у своєму дослідженні змістовну систему класифікації політичних загроз, однак окремі її елементи певною мірою перетинаються між собою (наприклад, інформаційні та інституціональні загрози). Очевидною є потреба багаторівневої класифікації політичних загроз у форматі національної держави. Очевидно, що подальша робота над чіткішим розмежуванням видів загроз та визначенням критеріїв їх віднесення до тієї чи іншої групи могла б надати класифікації ще більшої аналітичної чіткості.

3. У дисертації (розділ 3) обґрунтовується важливість залучення інститутів громадянського суспільства до нейтралізації політичних загроз, й акцент робиться на інструментах громадської участі. Водночас, ці інструменти здебільшого описані на концептуальному рівні. Перспективним є подальше розкриття конкретних форматів участі (громадські моніторингові платформи, «гарячі лінії» реагування на політичні порушення, громадські ради при органах влади тощо) та аналіз умов їх ефективності.

4. Авторка цілком слушно виділяє у 2 розділі цифрову інклюзивність і вплив алгоритмів на політичний процес як важливий аспект сучасних загроз. Разом з тим, на мій погляд, у дисертації варто було б ще більш деталізувати питання регулювання платформних сервісів, використання штучного інтелекту у виборчих кампаніях, етичних стандартів модерації політичного контенту в мережі Інтернет.

Зазначені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності дисертації, мають конструктивний, дискусійний характер і радше окреслюють напрями подальших досліджень.

7. ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Волнянської Наталії Альбертівни «Публічне управління як інструмент нейтралізації загроз національним інтересам в політичній сфері» є завершеним самостійним науковим дослідженням, що вирізняється актуальністю, методологічною виваженістю, новизною отриманих результатів та їх практичною значущістю.

Дослідження робить вагомий внесок у розвиток теорії та практики публічного управління у сфері політичної безпеки, поглиблює розуміння ролі публічної влади в умовах воєнних та гібридних загроз, пропонує концептуальні та інструментальні підходи до захисту національних інтересів у політичній сфері.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, теоретико-методологічною й практичною значущістю отриманих результатів, рівнем обґрунтованості висновків та відповідністю вимогам МОН України дисертаційна робота відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44.

Вважаю, що Волнянська Наталія Альбертівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент

професор кафедри маркетингу

Університету митної справи і фінансів

доктор наук з державного управління, професор

Д.А. Міщенко